

Mads Davidsens prædiken ved festgudstjenesten i anledning af 500-året for Claus Bergs altertavle

Taler

Mads Davidsen
Biskop over Fyens Stift

Dato

8. oktober 2023

Sted

Sankt Knuds Kirke, Odense

Skolebørn, konfirmander, turister, kirkegængere. Vi har alle stået og betragtet Claus Bergs altertavle. Selvom man står lige foran knæfaldet, så er der så mange detaljer. Man må strække hals, man må stå på tær, man må læne hovedet bagover, til siden, knibe øjnene lidt sammen eller læne sig faretruende fremover, og alligevel er det umuligt at få alle detaljer med.

Det, som først fanger øjet, er den korsfæstede Kristus. Han hænger der i midten, naglet fast på korset med tornekrone og sænket hoved. Korsordene står i kø inde i ens hoved. Som om Kristus til hver og en af de mange små figurer siger: ”Fader, tilgiv dem, thi de ved ikke, hvad de gør”, eller ”Det er fuldbragt”, som der står i Johannesevangeliet.

Kigger man godt efter, vil man opdage, at Jesu kors ikke er et kors. Jesus er i stedet naglet fast til en vinranke. Ranken vokser frodigt ud over altertavlen. Den forbinder hver og en af de 339 små figurer.

Symbolikken er ikke til at tage fejl af. Claus Berg har skåret lignelsen om det sande vintræ. Han har bragt hele verdenshistorien ind i den bibelske tekst, så vintræet og grenene skaber forbindelse og giver liv til hele verden. ”Jeg er vintræet, og I er grenene,” siger Jesus. ”Den, der bliver i mig og jeg i ham, han bærer megen frugt...”

De mange figurer vrimler frem på rad og række. Vi ser romere, apostle, kirkefædre, reformatorer, konger og dronninger - alle er for øvrigt klædt i højeste mode, i samtidens mest moderne renæssanceklæder. Det er ikke alene klæderne, der er skåret og malet i detaljer. Hvert ansigt har sit eget udtryk: vrede, smerte, hævn, misundelse. Som om Claus Berg vil vise, hvordan Kristus tilgiver alt, hver

en forsmået følelse, hver en forkert handling.

Vi hørte tidligere i Matthæusevangeliet, hvordan Jesus udtalte det dobbelte kærlighedsbud. Det sker, da en af de lovkyndige sætter ham på prøve og spørger: hvad er det største bud i loven? Jesus svarer: Du skal elske Herren din Gud af hele dit hjerte og af hele din sjæl og af hele dit sind. Men der er et andet bud, som står lige med det: ”Du skal elske din næste som dig selv!”

Du skal elske din næste som dig selv. Jesus siger denne sætning for at fortælle, at Gud ikke kun findes i himlen, men at Gud er kommet til jorden, at han lever i blandt ganske almindelige mennesker. Ingen udtrykker dette bedre end Claus Berg.

Selvom de små figurer vender og drejer sig i deres alt for menneskelige følelser, så er de alle sammen belagt med guld. Som om Claus Berg vil vise, hvordan den guddommelige kærlighed stråler udover dem alle, uanset hvad de bærer på. ”Simul Justus et peccator,” sagde reformatoren Martin Luther få år senere. Et udtryk for at mennesket på engang er både syndigt og samtidig retfærdigt.

Og bedst som man står der og strækker hals for at betragte alle de mange gyldne figurer, er det som om, man selv bliver betragtet. De små figurer står præcis, som den der betragter dem. Også de står på tær, strækker sig nysgerrigt frem, læner sig bagover eller snurrer rundt for at se. Som om de trækker beskueren ind i værket, som om de have én til at kigge samme vej som dem og rette blikket mod den korsfæstede Kristus.

Det er her albertavlen og Claus Berg virkelig viser sit værd. Han forbinder ikke alene sin samtid, han forbinder også alle os i eftertiden med sit geniale værk. Vi er således gennem 500 år blevet ét med albertavlen. Vi er forbundet med vintræet og opstandelsesbudskabet som et bevis på, at kristendommen lever videre også i de kommende generationer.

Jeg ved ikke, om Claus Berg nogensinde ville have drømt om, hvilken betydning hans værk ville få for eftertiden. Vi ved dog, at Claus Berg har haft god tid til at tænke over sit værk, som han sad på sit værksted sammen med sine 12 svende, der snittede og malede et pragtværk af en albertavle.

Det var Dronning Christine, der havde hentet Claus Berg til Danmark. ”Claus

Maler,” som hun kaldte ham i sin regnskabsbog. Hun bestilte værket efter Kong Hans var død, og man kan se, hvordan hun lønnede Claus maler for både at male sin karet og sin dør. Og det er ikke kun gennem Dronning Christines regnskaber, vi får et blik ind i Dronningens verden. Vi ved nemlig, at motiverne på Claus Bergs altertavler varierer alt efter, hvem der har bestilt. Således kan man på altertavlen her i Odense Domkirke se, at Dronningen selv er afbilledet nederst på altertavlen, og at motivet øverst er Marias Himmelkroning. Et motiv der vidner om, hvordan Jesu moder går i forbøn for de døde herunder også Dronningen, som fromt tilbeder den opstandne Kristus nederst på tavlen.

Og dermed er vi atter fremme ved altertavlens hovedmotiv. Den korsfæstede Kristus, der udånder midt i den enorme menneskemængde og med sin død giver et håb om forsoning og tilgivelse. Det håb lyder også til dig og mig....

Det lyder mens vi står på tær, lægger hovedet på skrå, læner os frem og strækker hals for at se den smukke altertavle. Det lyder på som et ekko, der lyder op gennem tiden og trodser reformation og billedforbud, reformationskrige og svenskekrige, verdenskrige og statsbankerotter.

Altertavlen har overlevet det hele. Den har vandret fra kirke til kirke her i Odense, den har været pakket væk under krigen af frygt for tyskernes bomber. Den står i dag som et livstræ midt i byen, der giver håb i en verden af bekymringer. Et håb om, at vi bliver indoptaget i det myldrende liv hos Gud, et håb om at vi som små konger og dronninger vil blive indoptaget i Guds store historie, som uskyldige børn, der står, sidder ligger og knæler for at få et blik, ja bare et lille glimt af evigheden og livets træ i paradiset.

Lov og tak og evig ære være dig vor Gud, Fader, Søn og Helligånd, du, som var, er og bliver én sand treenig Gud, højlovet fra første begyndelse, nu og i al evighed.

Amen.

Kilde

fyensstift.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/mads-davidsens-praediken-ved-festgudstjenesten-i-anledning-af-500-aret-for-claus-bergs-altertavle>